

Salukien terveyskysely 2015

TEKSTI, TAULUKOT JA KAAVIOT **ELISA KOHTAMÄKI JA RANJA EKLUND**

Terveyskyselyraportin ensimmäisessä osassa (Saluki 4/2015) käsiteltiin yleisimmät sairausryhmät. Tässä numerossa palaamme muihin kysymyksiin.

Harvinaisemmista sairauksista yleisin on epilepsia. Tapauksia on kyselyn mukaan 7 kpl (1 %). Tällä kertaa epileptistyyppisiä kohtauksia ei kysyty erikseen, ne nostivat jonkin verran harvinaisten sairauksien kokonaismäärää edellisellä kerralla. Keskimääräinen epilepsian sairastumisikä on 5 vuotta, mutta vaihtelee 1–10 vuoden välillä.

Maailmalta kantautuu välillä huhuja, että salukeilla esiintyisi paljonkin epilepsiaa. Meillä tapauksia näyttäisi kuitenkin olevan ainakin toistaiseksi vähän.

Epilepsia ja yksittäiset harvinaisemmat sairaustapaukset on esitetty taulukossa 1.

Luusto ja hampaat sekä tuki- ja liikuntaelimistö

Kaikkiaan 62 koiralla (8,5 %) raportoitiin luunmurtumia, joita esiintyi eniten varpaissa (35 %, 22 kpl) sekä raajoissa. Eturaajat (40 %, 25 kpl) näyttivät olevan hieman takaraajoja (26 %, 16 kpl) alttiimpia murtumille. Myös kylkiluissa, hännässä ja selässä oli yksittäisiä murtumatapauksia. Neljällä koiralla häntä oli katkennut tai kokonaan amputoitu.

Osteokondroosi oli 5 koiralla ja selkärangan muutoksia 6 koiralla. Häntämutkat olivat kyselyn perusteella samalla tasolla kuin viimeksi (2010 3 kpl, 2015 4 kpl).

Ristisidevammoja oli 11 kpl (1,5 %), nivelsidevammoja 8 kpl (1 %), kannuskynnen repeämiä tai katkeamisia 36 kpl (5 %) ja muita tuki- ja liikuntaelimistön operoitavia vammoja 22 kpl (3 %).

Purentavikoja raportoitiin puolet vähemmän kuin viimeksi, nyt niitä oli 9 kpl (1 %). Näistä suurin osa (5 kpl) oli yläpuurentoja. Hammaspuutoksia löytyi nyt jonkin verran enemmän kuin viimeksi (2010 9 kpl, 2015 14 kpl). Ylimääräisiä hampaita oli seitsemällä koiralla.

36 koiralta (5 %) oli poistettu hampaita. Yleisimpiä syitä olivat parodontiitti tai muu tulehdus sekä usein tapaturman seurauksena sattuneet murtumat ja halkeamat. Yhdellä koiralla raportoitiin hammassairaus, jonka seurauksena hampaat kuoliutuvat vähitellen.

Virallisia lonkkakuvauksia oli tehty seitsemälle koiralle (kaikki A/A). Näiden lisäksi oli tehty yksi epävirallinen lonkkakuvaus, jossa tulos oli E/E, voimakas HD. Lonkkien lisäksi oli kuvattu kyynäriä (6 kpl) ja tutkittu polvia (10 kpl). Yhdellä koiralla oli todettu kasvuhäiriö molemmissa polvissa, muut kyynärkuvaus- ja polvitutkimustulokset olivat o/o.

Silmätutkimukset

Silmätutkimusaktiivisuus on edellisestä terveyskyselystä nousut ilahduttavasti. Peräti 188 koiraa (26 %) oli silmäpeilattu, kun

Taulukko 1. Harvinaiset sairaudet		
Vuosi	2010	2015
Harvinaiset sairaudet yhteensä (kpl)	32	21
Diabetes eli sokeritauti	-	1
Cushigin tauti eli lisämunuaisen liikatoiminta	-	2
Epilepsia	11	7
Määrittelemättömiä epileptistyyppisiä kohtauksia	6	ei kys.
Haiman vajaatoiminta (EPI eli exocrine pancreatic insufficiency)	2	1
Perianaalifistelia (krooninen haavauma peräaukon alueella)	2	-
Maksasairaus	3	5
Munuaissairaus	5	1
Hengityselimistön sairaus*	3	4

*v. 2015 kyselyssä kaikilla kennelyskästä aiheutunut keuhkokuume

Taulukko 2. Silmät		
Vuosi	2010	2015
Virallinen silmäpeilaus	106	188
Katarakta l. harmaakaihi	4	2
Linssiluksaatio, epäilyttävä	1	1
PPM, persistoiva pupillamembraani	1	2
PPM, persistoiva pupillamembraani, diagnoosi avoin	2	2
PHTVL / PHPV	1	1
Korneadystrofia l. sarveiskalvon aineenvaihduntahäiriö	2	1
Kyynelkanavan puutos tai ahtauma	8	0
Distichiasis	-	6
Lasiasen rappeuma	-	2
Lasiasen rappeuma, epäilyttävä	-	3
RD l. verkkokalvon kehityshäiriö	-	1

viimeksi luku oli 106 kpl (15 %). Silmätaudit ovat edelleen verrattain harvinaisia, mutta yksittäisiä tapauksia löytyy taulukon 2 mukaisesti.

Eniten oli todettu ylimääräisiä ripsiä silmiin muodostavaa distichiasis-silmätauti, jota taas ei vuonna 2010 löytynyt keneltäkään vastanneista. Yleisin silmiin liittyvä vaiva oli viimeksi kyynelkanavan puutos tai ahtauma, mutta niitä ei tällä kertaa raportoitu ainuttakaan. Yhden sairauden lisääntyminen tai väheneminen selittyy todennäköisesti tutkimusaktiivisuuden lisääntymisellä ja sairauksien vähäisillä lukumäärillä: satumalla on suuri vaikutus.

Se, että vuonna 2010 ei raportoitu yhtään lasiasen rappeumaa, ei tarkoita sitä että se olisi uusi sairaus salukeissamme. Jo viimeksi sitä esiintyi SKL:n jalostustietokannan mukaan, mutta kyselyssä ne eivät tulleet esiin.

Urosten lisääntyminen: jalostuskäyttö

Jalostukseen onnistuneesti käytettyjä uroksia oli sattumalta edellisen kyselyn tapaan 62 kpl (19 %). Puolella näistä (31 kpl) oli 1 pentue, neljäsosalla (16 kpl) 2 pentuetta ja noin kymmenesosalla (7 kpl) 3 pentuetta. Kaksi urosta oli saanut 4 pentuetta. Peräti kuudella uroksella oli enemmän kuin 5 pentuetta, jokaisella tosin osa pentueista ulkomailla. Näiden 62 uroksen lisäksi 17 urosta oli yritetty käyttää, mutta pentuja ei tullut.

Taulukossa 3 on esitetty jalostukseen käytettyjen urosten lukumäärät ja pentueisiin liittyvät terveydelliset ongelmat. Luvut noudattavat pitkälti edellisen kyselyn lukuja. Ainoa, mikä on lisääntynyt, on kivesvikaisuus pentueissa. 14 urosta (22,5 %) eli useampi kuin joka viides on jättänyt kivesvikaisia jälkeläisiä. Viimeksi luku oli 9 urosta (14,5 %).

Vain yksi vastaaja oli hyödyntänyt kohdan ”Muita ongelmia” pentueissa esiintyneiden sairauksien ilmoittamiseen. Tätä olisi pitänyt kysyä selvemmin, jotta muutkin olisivat huomanneet tämän mahdollisuuden.

Urosten lisääntyminen: lisääntymisterveys

Urosten kastointi on viime kyselyyn verrattuna jonkin verran yleistynyt. Vuonna 2010 kastroiduista oli noin joka kahdeksas

Taulukko 3: Jalostukseen käytetyt urokset (kpl)		
Vuosi	2010	2015
Jalostukseen käytettyjen urosten määrä (kpl)	62	62
Pentueita ollut 1	33	31
Pentueita ollut 2	14	16
Pentueita ollut 3 tai enemmän	15	15
Pentueissa ilmenneet viat.		
Luvut vastaavat isien määrää kappaleina kutakin havaintoa kohden.		
Syntyessään kuolleita pentuja	5	5
Kuolleita tai lopetettuja pentuja ennen luovutusikää	13	12
Kivesvikaisia pentuja	9	14
Napatyrää	5	5
Häntämutki	ei kysytty	6
Purentavikaa	ei kysytty	5
Muita ongelmia*	2	1
* Al-sairaudet, epilepsia		

(12 %), nyt kyselyyn vastanneista 330 uroksesta noin joka kuu- des (51 kpl, 15,5 %) oli kastroidu. Urokset myös kastroidaan nuorempana: keskimääräinen toimenpideikä oli 5,4 vuotta (v. 2010 7 vuotta). Kastroiduista syinä mainittiin eturauhasvaivat (14 kpl), sekalauma (11 kpl), kivesvika (11 kpl), kasvaimet (6 kpl) ja käytös/luonne (6 kpl).

Suurimmalla osalla vastanneista (74 %, 218 kpl) kivekset olivat laskeutuneet ennen luovutusikää (< 2 kk). 37 kpl (13 %) raportoivat kivekset laskeutuneen 2 ja 3 kuukauden iän välillä, 19 kpl (7 %) 3 ja 4 kuukauden välillä ja 8 kpl (3 %) 4 ja 5 kuukauden välillä. 6 kk ikään joutui odottamaan 6 urosta, ja vastaavasti 6 uroksella meni vielä pidemmälle. Pisimmillään kivestä oli odotettu 3 vuoden ikään, joka on jo varsin poikkeuksellista, joskin mukava yllätys! 19 koirasta tietoa ei ollut saatavilla.

Kivesvikoja raportoitiin 17 kpl, joka on 5 % vastanneista. Näistä suurimmalla osalla oli toinen kives laskeutunut, vain kolmelta urokselta puuttuivat molemmat kivekset.

Eturauhasvaivoja poti 38 urosta (12 %), joiden ikähaitari oli laaja. Huonolaatuista spermaa tai astumisvaikeuksia oli todettu molempia noin yhdellä prosentilla. 11 urokselta (3,3 %) oli otettu spermaa keinosiemennystarkoitukseen.

Urosten lisääntymisterveyteen liittyvät asiat on esitetty taulukossa 4.

Narttujen lisääntyminen: jalostuskäyttö

Nartuista reilua neljännestä (26,5 %, 106 kpl) oli käytetty onnistuneesti jalostukseen. Näistä suurin osa on saanut yhden pentueen (70 %, 74 kpl). Joka neljäs emä (24,5 %, 26 kpl) on saanut kaksi pentuetta, ja joukosta löytyy vain 6 kolmen tai useamman pentueen emää (6 %). Pentuja saaneiden 106 nartun lisäksi 15 narttua oli yritetty pennuttaa, mutta tuloksetta.

Keinosiemennykset olivat viime kyselyn jälkeen yli tuplaantuneet: 29 narttua oli keinosiemennetty. 29 siemennetyistä nartusta vain 6 yritystä epäonnistui, joten onnistumisprosentti oli

lähes 80 %. Ylivoimaisesti yleisin syy keinosiemennykseen oli pakastettu ulkomainen sperma.

Suurimmalla osalla (77 %, 82 kpl) ei ollut synnytysoongelmia. Lääkitysapua käyttäneet olivat yhden käden sormilla laskehtavissa, mutta lähes joka neljäs narttu (24 %, 25 kpl) joutui turvautumaan joko kokonaan tai osittain keisarinleikkaukseen. Näistä 3 narttua oli leikkauksen lisäksi käynyt läpi myös normaalin synnytyksen. Leikkauksen syinä mainittiin polttoheikkous sekä isot, huonossa asennossa olevat, toisinaan synnytyskanavan tukkivat pennut.

Taulukossa 5 on esitetty jalostukseen käytettyjen narttujen lukumäärät ja pentueisiin liittyvät terveydelliset ongelmat. Merkittäviä muutoksia edelliseen kyselyyn verrattuna ei ole. Prosentuaalisesti tarkasteltuna kuolleena syntyneitä pentuja on ollut jonkin verran useammilla nartuilla (7 % à 12 %), kun taas syntymän ja luovutusiän välillä kuolleita tai lopetettuja pentuja on ollut harvemmillä (15 % à 9 %). Kivesvikaisuus näyttää narttujen suunnasta tarkasteltuna yhtä yleiseltä kuin viimeksi (15 %).

Narttujen lisääntyminen: lisääntymisterveys

Ensimmäinen juoksu on alkanut suurimmalla osalla noin 12 kuukauden ikäisenä (mediaani 12 kk, keskiarvo 13,5 kk) ja niitä on tyypillisesti 7–8 kuukauden välein. Vaihtelu on kuitenkin huomattavan suurta; juoksun alkamisikä on vaihdellut välillä 5 kk–4,5 vuotta, ja juoksujen väli välillä 2–19 kk. On hyvä muistaa, että ääripäät ovat harvinaisuuksia.

Edelliseen kyselyyn verrattuna valeraskausoireet ovat jonkin verran vähentyneet, ja yhä harvemmat tarvitsevat lääkitystä oireisiin. Valeraskausoireiden kesto oli myös arvioitu lyhy-

Taulukko 4: Urosten lisääntymisterveys

Vuosi	2010	2015
Uroksia yht.	352	330
Kastroituja yht.	43	51
Kivesvikaisia yht.	15	18
Eturauhasvaivoja	48	38
Muita sukuelinten sairauksia (v. 2015 kaikki kiveskasvaimia)	4	3
Huonolaatuinen sperma	3	4
Alentunut libido, ei ole kiinnostunut nartuista	1	1
Uros ei astu	5	3
Urokselta otettu spermaa keinosiemennystarkoitukseen	12	11

emmäksi kuin edellisessä kyselyssä. Vajaalla puolella nartuista (41 %, 165 kpl) on ollut jonkinasteisia valeraskausoireita. Näistä reilu viidennes (22 %, 36 kpl) oli turvautunut lääkitysapuun. Oireet ilmenevät runsaana maidonerityksenä (44 %, 73 kpl), kuviteltujen pentujen hoitona (13 %, 22 kpl) ja luonteen muutoksina (15 %, 24 kpl).

Narttujen kastroidien määrä, kastroidi-ikä ja -syyt ovat säilyneet hyvin stabiilisti ennallaan. Joka viides narttu oli steriloitu (86 kpl), ja keskimääräinen sterilointi-ikä oli 6,2 vuotta. Steriloinnin yleisimpiä syitä olivat kohtutulehdukset (20 kpl), leikkauksen (esim. nisäkasvainten) tai muun sairauden tai vian takia steriloidut (21 kpl), valeraskaudet (16 kpl), sekalauma (9

Taulukko 5: Jalostukseen käytetyt nartut (kpl)

Vuosi	2010	2015
Jalostukseen käytettyjen narttujen määrä (kpl)	85	106
Pentueita ollut 1	60	74
Pentueita ollut 2	20	26
Pentueita ollut 3 tai enemmän	5	6
Narttu on keinosiemennetty - vuonna 2015: pakaste 20, tuore 6, jäädytetty 3	13	29
Synnytykset		
Synnytyksessä jouduttu käyttämään lääkitysapua	5	3
Keisarinleikkaus	12	20
Osa pennuista syntyi normaalisti, osa leikkauksella	5	5
Ei synnytysoongelmia	62	82
Pentueissa ilmenneet viat. Luvut vastaavat emien määrää kappaleina kutakin havaintoa kohden.		
Syntyessään kuolleita pentuja	6	13
Kuolleita tai lopetettuja pentuja ennen luovutusikää	13	10
Kivesvikaisia pentuja	13	16
Napatyrää	9	8
Häntämutkaa	ei kysytty	8
Purentavikaa	ei kysytty	7
Muita ongelmia *	3	3

* v. 2015 maksashuntti, vesipää, distichiasis

Taulukko 6: Narttujen lisääntymisterveys

Vuosi	2010	2015
Narttuja yht.	348	400
Steriloituja yht.	69	86
Steriliteettiä / tiinehtyvyysoongelmia (esim. hormonihäiriöitä)	2	2
Juoksuaajat		
Ensimmäinen juoksu (kk) keskimäärin	13	13,5
Juoksun alkamisen vaihteluväli (kk)	6–37	5–54
Keskim. juoksuaikojen väli (kk)	7,6	7,5
Juoksuaikojen vaihteluväli (kk)	5–14	2–19
Valeraskaudet		
Ei kärsi valeraskauksista näennäisesti	181	235
Erittää maitoa runsaasti	69	73
Hoitaa ja vahtii kuviteltuja pentuja	22	22
Luonne muuttuu häiritsevästi	35	24
Valeraskauden kesto (vk) keskimäärin	4,5	3,5
Valeraskausoireiden vähentämiseksi käytetty lääkitysapua	45	36

kpl), pitkittyneet juoksut tai jatkuvat juoksuaajat (7 kpl), vaivojen ennaltaehkäisy (6 kpl) ja luonne- tai käytösongelmat (2 kpl).

Narttujen lisääntymisterveyteen liittyvät asiat on esitetty taulukossa 6.

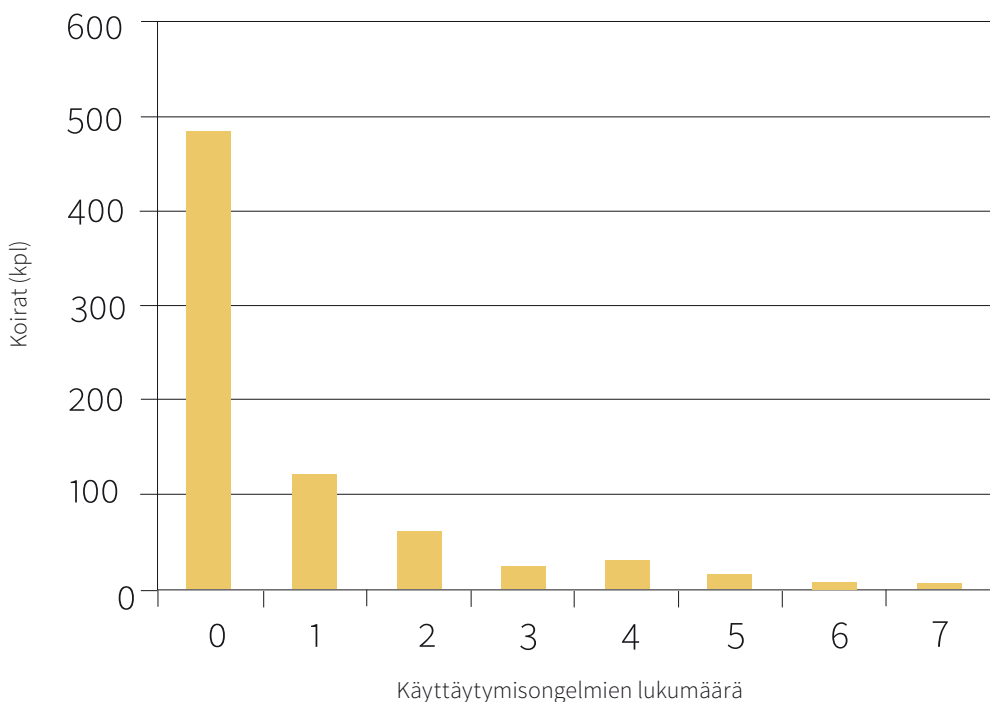
Luonne

Suurimmalla osalla (65,9 %) ei ollut mitään luonne- tai käyttäytymisongelmia (v.2010 61,2%) eli entistä suurempi osa ei nähnyt

koiransa luonteessa mitään huomautettavaa. 34,1 % vastanneista ilmoitti koirallaan esiintyneen yhden tai useamman seuraavista luonne- tai käyttäytymisongelmista: ääniarkuus, arkuus ihmisiä, koiria tai uusia tilanteita kohtaan, aggressiivisuus vieraita ihmisiä, omistajaa/perheenjäsentä tai muita koiria kohtaan, hännänjahtaus, yliaktiivisuus, eroahdistus sekä sisäsiisteysongelmat aikuisiällä. Yhteensä 130 koiralla (17,8 %) ilmoitettiin olevan useampi kuin yksi käyttäytymisongelma (kuva 1).

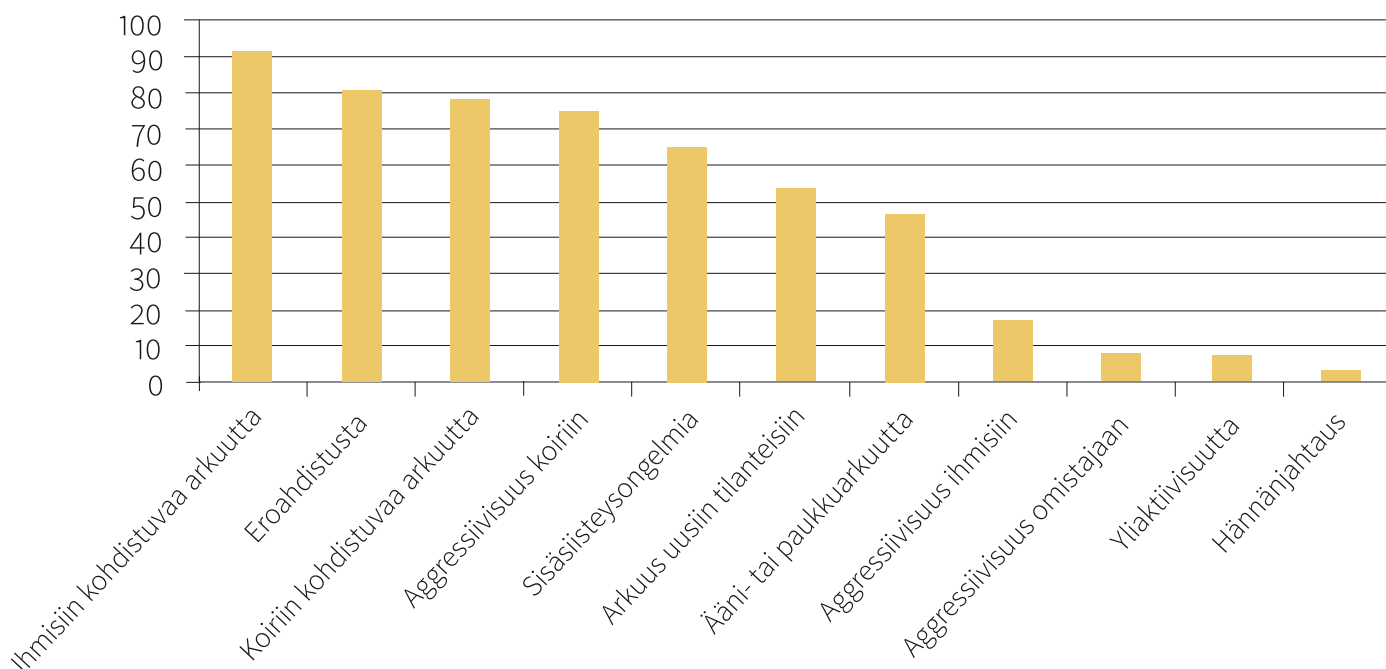
Raportoidut käyttäytymisongelmat

Kuva 1. Kuvassa x-akselilla raportoitujen käyttäytymisongelmien määrä. (0 = ei raportoitu ongelmia, 1 = koiralla yksi ongelma, 2 = koiralla kaksi ongelmaa jne.)

Raportoitujen ongelmien määrä luokittain

Kuva 2. Raportoitujen käyttäytymisongelmien määrä luokittain

Kolme eniten raportoitua käyttäytymisongelmaa olivat arkuus vieraita ihmisiä kohtaan (92 kpl), eroahdistus (82 kpl) sekä arkuus vieraita koiria kohtaan (79 kpl). 65 koiralla (8,9 %) raportoitiin sisäsiisteysongelmia aikuisiällä. Vähiten käyttäytymisongelmista esiintyi stereotyyppistä käyttäytymistä, eli hännän- tai valojen/varjojenjahtausta.

Jalostukseen käytetyistä tai jalostuskäyttöön yritetyistä uroksista 76 %:lla ja nartuista 77 %:lla ei ollut raportoitu mitään luonne- tai käyttäytymisongelmaa. Kuitenkin yli 20 %:lla jalostuskoirista oli raportoitu myös käytösongelmia (kuva 3.) Eniten raportoituja ongelmia olivat arkuus vieraita ihmisiä kohtaan (nartut 9 kpl, 7,4 %), arkuus vieraita koiria kohtaan (nartut) ja aggressiivisuus vieraita koiria kohtaan.

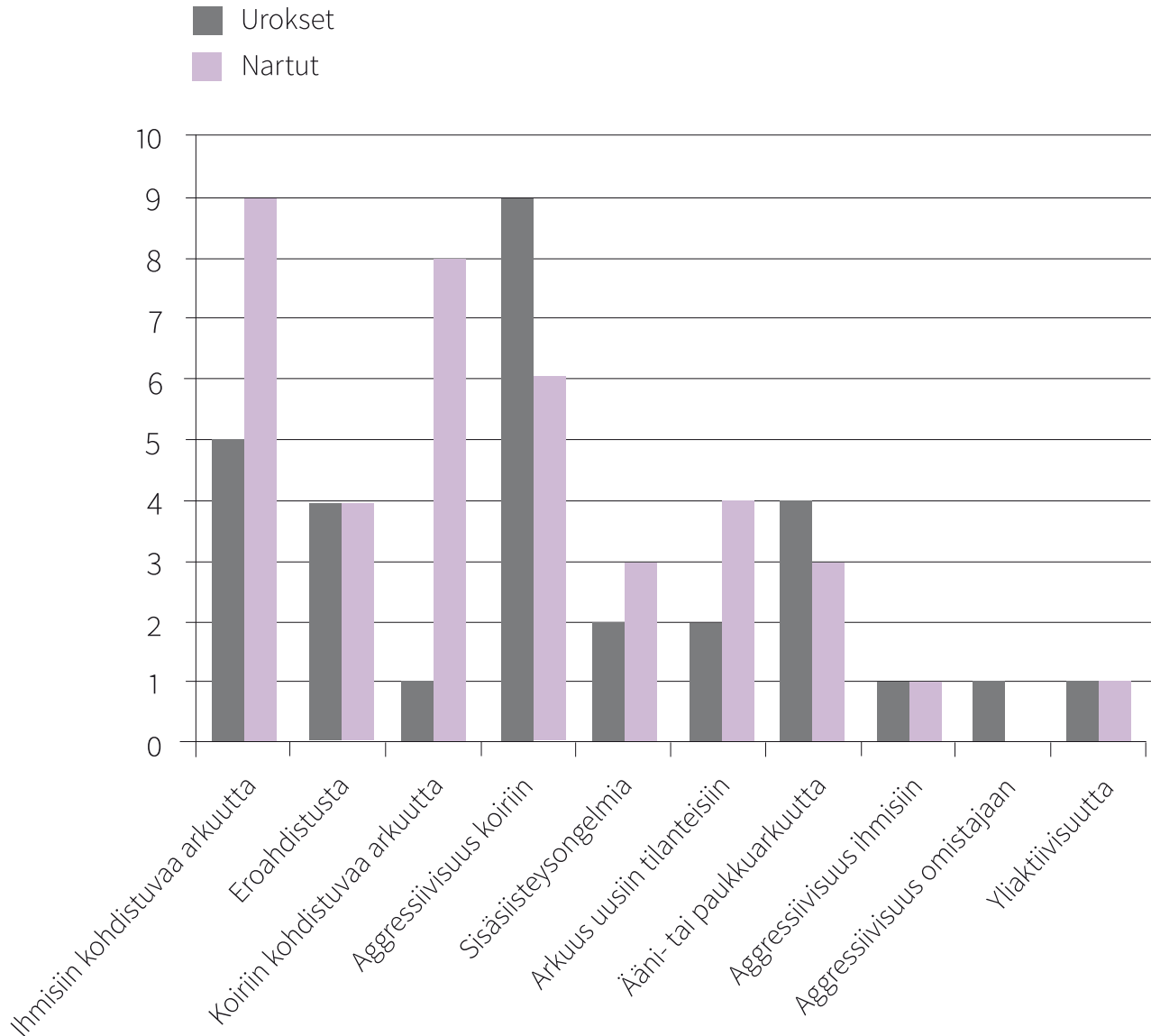
Tutkimusten mukaan jopa 50 % koiran perusluonteesta voi periytyä, joten huomiota tulisi erityisesti kiinnittää jalostuskoirien luonneominaisuuksiin. Erityisesti arkuus on voimakkaasti periytyvä ominaisuus. Muita periytyviä piirteitä ovat aggressiivisuus, ääniarkuus ja stereotyyppinen käyttäytyminen.

Luonnetestattuja vastanneista oli 5,9 % (43 kpl). Virallisen luonnetestin lisäksi 10 ilmoitti osallistuneensa MH-luonnekuvaukseen ja 7 muuhun luonnetestiin.

Tutkimusten mukaan
jopa 50 %
koiran perusluonteesta voi
periytyä, joten huomiota
tulisi erityisesti kiinnittää
jalostuskoirien
luonneominaisuuksiin.

Jalostukseen käytettyjen koirien raportoidut ongelmat

Kuva 3. Jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen määrä, joilla on raportoitu joku allaolevista käyttäytymisongelmista.

Lopuksi

Tulosten raportoinnissa on muistettava, että osa tuloksista on tulkinnanvaraisia mm. epätäydellisten vastausten vuoksi. Mitä suurempi otanta, sitä pienemmäksi tällainen satunnaisvirhe kuitenkin muodostuu, ja siksi tuloksissa tuskin on merkittävää virhettä. •